

Danmarkskortet med fransk år 2 efter folkeskolereformen

Antallet af folkeskoler med fransk som 2. fremmedsprog er steget med 14 % fra skoleåret 2014-15 til skoleåret 2015-16. Stigningen er sket uden for København. Fem af landets 20 største kommuner tilbyder ikke deres elever fransk som 2. fremmedsprog.

I folkeskolereformens første leveår, skoleåret 2014-15, blev der tilbudt fransk som 2. fremmedsprog på i alt 289 folkeskoler. Året efter var tallet steget til 336 – en markant stigning på 14 % og svarende til cirka hver fjerde af alle folkeskoler. I Sproglærerforeningen synes vi at det er en glædelig udvikling da et af vore højest prioriterede sprogpoltiske mål er *at alle elever har en reel mulighed for at vælge mellem tysk og fransk som 2. fremmedsprog*. Ligesom i alle de lande vi sammenligner os med i Europa, bør eleverne have en valgmulighed mellem mindst to sprog fordi det i sig selv øger motivationen at have noget at vælge imellem.

Stigningen fremgår af Undervisningsministeriets (UVM) opgørelse af fransk som tilbudsfag (2. fremmedsprog) i folkeskolen i skoleåret 2015-16. I tallene indgår også 10. klasserne. Fransk som valgfag, dvs. 3. fremmedsprog, indberettes ikke til UVM, og derfor indgår ungdomsskolernes franskundervisning heller ikke i tallene. Jeg har dog selvbestaltet undersøgt omfanget af fransk i ungdomsskolerne, se senere. Opgørelsen drejer sig udelukkende om folkeskolen. Antallet af skoler med fransk er derfor betydeligt større end de nævnte 336 skoler da der også undervises i fransk på mange privatskoler og efterskoler.

Eftersom nogle skoler efter sammenlægning er opdelt i flere afdelinger

Af **Leon Aktor**, næstformand i Sproglærerforeningen, formand for Fransk Fagudvalg

med fælles ledelse, er hver enkelt afdeling talt med som selvstændig skole hvis den i UVM's oversigt figurerer med sit eget skolenummer. Det er derfor et definitionsspørgsmål om fx Kobbækkeskolen i Næstved Kommune er 1 eller 5 skoler. Da 4 af de 5 afdelinger har fransk, er de her talt med som 4 skoler med fransk.

Kommuner og regioner

Ovenstående tal dækker over at der i landets 98 kommuner tilbydes fransk som 2. fremmedsprog i 70 kommuner. Antallet af skoler med fransk som 2. fremmedsprog svinger voldsomt fra 55 i Københavns Kommune til 1 i 13 forskellige kommuner. Det er bestemt forståeligt på Samsø som er landets tredjemindste kommune og kun har en folkeskole, men dybt forunderligt i Vejle som den sjette største. Blandt de

20 største kommuner kan det i den grad undre at 5 kommuner (Ålborg, Kolding, Herning, Horsens, Holbæk) slet ikke tilbyder fransk som 2. fremmedsprog, se figur 1. Af de 5 største kommuner tilbyder alle skolerne i København og Århus fransk som 2. fremmedsprog hvilket står i grel modsætning til Ålborg – landets tredjestørste kommune – med 0! skoler og Odense med kun 2.

I de resterende 28 kommuner uden fransk som 2. fremmedsprog er ungdomsskolen i Rødovre Kommune ene om at tilbyde folkeskoleeleverne fransk som et treårigt, kompetencegivende forløb. 7 kommuners ungdomsskoler tilbyder ikke-kompetencegivende fransk som fx 'caféfransk', 'fransk til feriebrug', 'virtuel begynderfransk' eller blot 'fransk for begyndere/letøvede/fortsættere', og et forløb varer typisk 3-4 måneder. Tilbage er 20 kommuner helt uden fransk overhovedet, blandt dem som nævnt Ålborg. Mærkeligt, for i de første mange år med fransk som flerårigt forløb blomstrede fransk i netop Ålborg. Ålborg var dengang en foregangsby når det drejede sig om fransk.

Omfanget af folkeskolernes fransk som 3. fremmedsprog i 7.-9. klas-

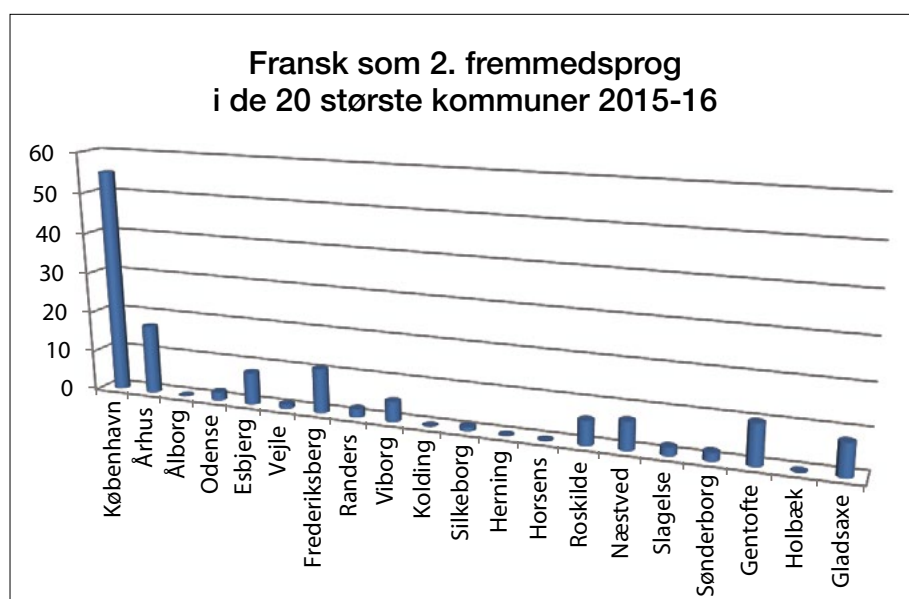

Fig. 1 (Indbyggerantal 2014)

se (valgfag) kendes ikke. Dog er det sandsynligt at kun de allerstørste skoler har en timekapacitet som giver dem mulighed for at afsætte det nødvendige antal timer til fransk som valgfag. UVM's vejledende timetal for fransk som valgfag er nemlig 8 fordelt over de tre klassetrin hvilket jo er et alvorligt indhug i valgfagspuljen. Skolernes reelle valg i forhold til fransk er derfor de fleste steder enten at oprette fransk som 2. fremmedsprog fra 5. klasse eller slet ikke at tilbyde det. Heldigvis tyder det på at flere og flere skoler vælger det første således at fransk som 2. fremmedsprog eksisterer i over 70 % af Danmarks kommuner.

Fordelingen af fransk som 2. fremmedsprog fordelt på landets 5 regioner viser at fransk stadig i meget høj grad er centreret i og omkring København, se fig. 2. Hele 210 skoler i Region Hovedstaden tilbyder fransk som alternativ til tysk, dvs. 62,5 % af samtlige landets folkeskoler med fransk som 2. fremmedsprog.

Region Nordjylland befinder sig i den modsatte ende med kun 13 folkeskoler med fransk som 2. fremmedsprog, dvs. knap 4 %. Der er altså kolossal forskel på hvad eleverne i København og omegn, Frederiksberg, Nordsjælland, Bornholm og Hornsherred har mulighed for at vælge i forhold til eleverne i Nordjylland. Er det rimeligt?

I midterfeltet ligger Region Midtjyl-

De 5 regioner. Region Hovedstaden er landets folkerigeste region med 1,8 mio. indbyggere oktober 2016. (https://da.wikipedia.org/wiki/Danmarks_regioner)

land, Sjælland og Syddanmark. Her svinger procenten mellem 9 og 12,5 %. For Region Sjællands vedkommende gælder dog at der intet fransk som 2. fremmedsprog findes på Lolland, Falster og Møn. I hele dette store område er eleverne altså henvist til at gå på privatskole hvis de vil have fransk fra 5. klasse.

Fra skoleåret 2014-15 til skoleåret 2015-16 er 17 nye kommuner kommet med på listen over skoler med fransk som 2. fremmedsprog. Af disse ligger 13 i Jylland – Vejle, Hedensted, Norddjurs, Holstebro, Silkeborg, Sønder, Vesthimmerland, Mariagerfjord, Frederikshavn, Brønderslev, Jammerbugt, Aabenraa, Esbjerg, 3 på Fyn – Faaborg-Midtfyn, Middelfart, Nyborg og 1 på Sjælland – Greve. Det betyder at den voldsomme koncentration af fransk i og omkring København er taget af, og at spredningen ud over landet er øget. I samme periode er der dog også kommuner som har nedlagt deres fransk som 2. fremmedsprog, nemlig Ålborg, Struer og Køge. Andre kommuner har øget antallet af skoler der tilbyder fransk fra 5. klasse, og atter andre er gået den modsatte vej, fx Tårnby Kommune som har droppet ned fra 4 skoler i 2014-15 til 1 skole i 2015-16. Det virker uklogt og kortsigtet.

Beslutningen om at tilbyde eleverne fransk som 2. fremmedsprog som alternativ til tysk ligger ude på den enkelte skole, i praksis altså hos skolelederen. Nogle kommuner vedtager dog en fælles ordning for alle kommunens skoler. Fx har Københavns Kommune besluttet at alle skoler skal tilbyde fransk fra 5. klasse, mens fx Rødovre Kommune har lagt al fransk over i Ungdomsskolen. I andre kommuner som fx Rudersdal har skoleforvaltningen meget ihærdigt bekæmpet at skolerne tilbyder fransk fra 5. klasse uden at det dog er lykkedes at få alle skoler til at makke ret, idet 5 af kommunens 12 skoler har stået på deres ret til selv at bestemme. I en række kommuner tilbyder alle eller næsten alle skoler bortset fra diverse specialskoler fransk som 2. fremmedsprog. Ud over København og Århus, som er nævnt ovenfor, gælder det Frederiksberg, Gentofte, Dragør, Lyngby-Taarbæk, Gribskov, Fredensborg, Furesø, Allerød, Hørsholm, Brøndby, Glostrup, Herlev, Albertslund, Vallens-

bæk, Helsingør, Halsnæs – alle i Region Hovedstaden – samt Sønder.

Decentraliseringens bagside

En af decentraliseringens bagsider er den store ulighed i elevernes valgmuligheder i forhold til 2. fremmedsprog afhængigt af om de bor i den ene eller den anden kommune. I nogle kommuner har alle elever mulighed for at vælge mellem tysk og fransk. I andre kommuner får eleverne ikke noget valg; der er valgt for dem; alle skal have tysk. Elever med fransk fra 5. klasse bliver således sat i en vanskelig situation hvis familien i løbet af franskforløbet 5.-9./10. klasse flytter til en anden kommune, for der er ingen sikkerhed for at kunne fortsætte med fransk. Er det rimeligt?

Det mener Sproglærereforeningen ikke. Det ville til gengæld være rimeligt hvis kommunerne pålagde sig selv at tilbyde fransk som 2. fremmedsprog på en eller flere skoler afhængigt af indbyggertallet. Det ville også være i god overensstemmelse med regeringens intention om at flere elever skal lære flere fremmedsprog ud over engelsk.

Det var et markant løft af grundskolens tre store fremmedsprog – engelsk, tysk, fransk – at forligspartierne bag folkeskolereformen besluttede både at rykke starttidspunktet for fremmedsprog to år ned og at gøre 2. fremmedsprog (tysk eller fransk) obligatorisk. Meget tyder på at denne yderst fornuftige sprogpolitik bliver fulgt op i den kommende gymnasireform. Da man desværre ikke også benyttede folkeskolereformen til helt at sidestille tysk og fransk – skolerne skal tilbyde tysk og kan tilbyde fransk som 2. fremmedsprog – ville det være et skridt i den rigtige retning at sikre fransk som 2. fremmedsprog i alle kommuner. Det ville være fremsynet af Kommunernes Landsforening at arbejde i den retning.

Tallenes troværdighed, privatskoler og efterskoler

Som nævnt i indledningen indberetter skolerne til UVM om de har fransk som tilbudsfag (2. fremmedsprog). Til indberetningen hører også angivelse af hvilke klassetrin der undervises på. Det er svært at forestille sig at UVM's oversigt indeholder andre oplysninger end dem som er indsendt fra skoler-

ne. Til gengæld kan man vel godt forestille sig indberetningsfejl. Det virker fx mærkeligt at Esbjerg Kommune i skoleåret 2015-16 står opført med fransk på 8 skoler når kommunen i skoleåret inden slet ikke figurerede i opgørelsen. Tallene må derfor anses for troværdige, men om alt er blevet indberettet er svært at vide. I så fald er andelen af skoler med fransk som 2. fremmedsprog sandsynligvis endnu højere.

Oplysninger om udbredelsen af fransk som 3. fremmedsprog kan kun skaffes ved at kontakte hver enkelt skole, og det har ikke været muligt. Omfanget af franskundervisning på privatskolerne er heller ikke umiddelbart tilgængeligt. Dog har Institut Français i samarbejde med Sproglærerforeningen i sommer spurgt de 549 privatskoler om de tilbyder fransk. 292 af skolerne svarede, og af dem angav 101 at de havde fransk på skemaet. Privatskolerne er en særdeles blandet flok, og det afspejler de forskelligartede svar da også. Nogle har fransk fra 5. klasse eller tidligere; andre starter først senere, atter andre har fransk som valgfag, altså 3. fremmedsprog.

I min artikel om udbredelsen af fransk i folkeskolereformens første skoleår skrev jeg at 90 efterskoler sva-

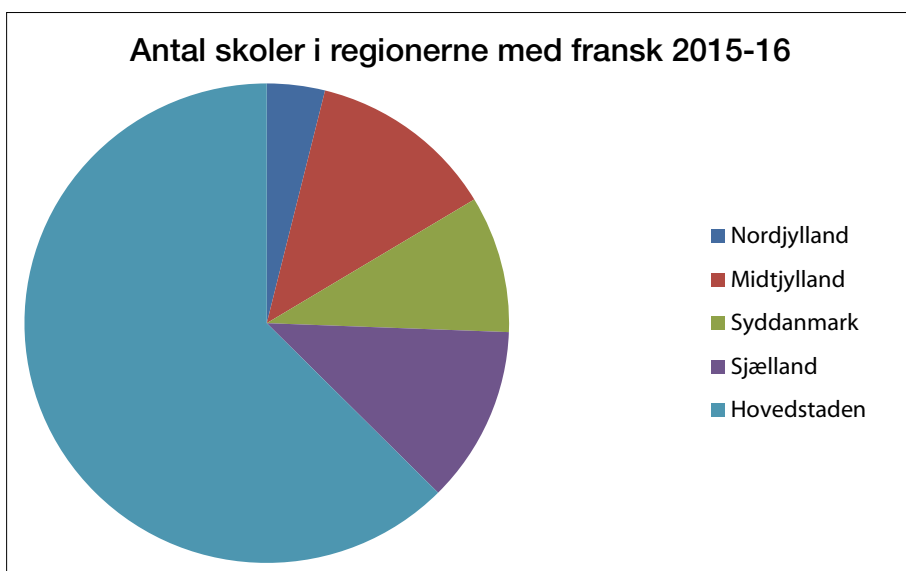

Fig. 2 Regional fordeling af skoler med fransk som 2. fremmedsprog

rende til 42 % tilbød fransk. I denne artikel har jeg ikke haft mulighed for at undersøge hvordan det så ud på efterskolerne i skoleåret 2015-16. I en kommende artikel vil jeg prøve at kortlægge franskudbuddet på privatskolerne og efterskolerne. Ungdomsskolernes franskudbud er beskrevet i afsnittet om kommuner og regioner.

Litteraturliste:

Sproglærerforeningens *Sprogpolitik 2015*, www.sproglærerforeningen.dk/ Leon Aktor, , Sproglæreren 2/2015

Den opgørelse som ligger til grund for denne artikel, er ikke tilgængelig på UVM's hjemmeside, men man er velkommen til at henvende sig til mig for nærmere uddybning, se side 39 inder-siden af bagsiden.

LÜNEBURG

Sæt kryds i kalenderen
den 21/9 – 24/9 2017.

Tysk Fagudvalg arrangerer
kursus i Lüneburg.

Få rygsækken fyldt op med faglig inspiration.

Max. 25 deltagerpladser

Pris: 4000,00 kr. for ikke-medlemmer af Sproglærerforeningen.

Pris: 3700,00 kr. for medlemmer af Sproglærerforeningen

Deltagerne sørger selv for transport.

Foreløbig tilmelding til: pia.noergaard.christensen1@skolekom.dk

Foreløbigt program vil blive tilsendt de forhåndstilmeldte.

